

Skelbiame siūlymų, gautų atnaujintos pradinio ir pagrindinio ugdymo dorinio ugdymo (etikos) bendrosios programos 2020-12-14 d. projektui, apibendrinimą. Dėkojame už gautus siūlymus. Juos gavome iš **LIETUVOS ETNINĖS KULTŪROS UGDYTOJŲ SAJUNGOS** ir **LIETUVOS MOKSLEIVIŲ SAJUNGOS** organizacijų.

Siūlymas	Rezultatas atsižvelgta / neatsižvelgta,	Pagrindimas, kodėl neatsižvelgta
<p>3 klasė</p> <p>D Santykis su pasauliu. Aš-tai</p> <p>D2 Aš ir gyvūnija: Kokius žinau laukinių gyvūnų ir paukščių įvaizdžius bei simboliką tautosakoje, papročiuose ir tradicinėje pasaulėžiūroje?</p> <p>4 klasė</p> <p>D Santykis su pasauliu. Aš-tai</p> <p>D1 Aš ir augmenija: Kokios yra tradicinių gėlių darželių ypatybės ir reikšmę etninėje kultūroje? Kuo jie skiriasi palyginus su dabartiniais gėlynais?</p> <p>5 klasė</p> <p>C Socialiniai santykiai. Aš-Mes</p> <p>C1 Aš ir šeima: Ar vertinu vyresniųjų patirtį ir klausau jų patarimų?</p> <p>C3 Aš ir bendruomenė: Kokiose tradicinėse šventėse man teko dalyvauti? Ką žinau apie švenčių papročius ir simboliką?</p> <p>D Santykis su pasauliu. Aš-tai</p>	<p>Atsižvelgta, papildyta: Kodėl lietuvių tautosakoje lapė vaizduojama kaip gudri melagė, vilkas – kvailokas? Kokias dar moralines savybes priskiria gyvūnams mūsų tautosaka?</p> <p>Atsižvelgta, papildyta: Kodėl svarbus miškas/giria lietuvių kultūroje ir tautosakoje? Ar tai galima sieti su tam tikromis tautos moralinėmis savybėmis?</p> <p>Atsižvelgta, papildyta: Ar vertinu vyresniųjų patirtį ir klausau jų patarimų? Klausimas įtrauktas</p> <p>Atsižvelgta, papildyta: Kokios tradicinės šventės yra švenčiamos namuose? Ar man svarbi tų švenčių simbolika? Kodėl?</p>	

<p>D1 Aš ir augmenija: Koks yra baltų pasaulėžiūros santykis su gamta? Ar žinau kaip išreikšti pagarbą žalčiams, gyvatėms ir “šventėms” akmenims?</p> <p>D2 Aš ir gyvūnija: Kokius žinau laukinių gyvūnų ir paukščių įvaizdžius bei simboliką tautosakoje, papročiuose ir tradicinėje pasaulėžiūroje?</p> <p>6 klasė</p> <p>Saviugda ir savisauga. Aš-asmuo</p> <p>A2 Pažįsta savo jausmus: Kuo skiriasi lietuvių ir kitų tautų mirusiųjų minėjimo papročiai? Kaip elgiusi per Vėlines?</p> <p>7 klasė</p> <p>Saviugda ir savisauga. Aš-asmuo</p> <p>A1 Pažįsta savo unikalumą: Kokias vietinės amatininkystės tradicijas žinau? Ko paklausčiau bendraujant su meistrais ir tautodailininkais? Ar moku padaryti nesudėtingų tautodailės ir tradicinių dirbinių?</p> <p>A3 Savisauga, sveikata, valia, ištvermė: Kokią reikšmę turi bitininkystės tradicijos Lietuvoje? Ar žinau kaip naudoti tradicinius bičių produktus tradicinėje virtuvėje ir liaudies medicinoje?</p>	<p>Atsižvelgta. Koks yra baltų pasaulėžiūros santykis su gamta?</p> <p>Atsižvelgta, papildyta: Kokios laukinių žvėrių savybės, išskiriamos tautosakoje, galėtų būti moralaus/nemoralaus elgesio pavyzdžiu?</p> <p>Atsižvelgta, papildyta: Ar lietuvių tautai būdingas įžūlumas?</p> <p>Vėlinių tema įtraukta į A3.</p> <p>Atsižvelgta, papildyta: Ar sutiktumėte, kad tradicinių amatų įvaldymas galėtų suteikti asmeniui unikalumo? Kodėl?</p> <p>Atsižvelgta, papildyta: Kokias lietuvių sveikatinimosi tradicijas galėtumėte pritaikyti sau?</p> <p>•</p>	
---	---	--

<p>B Dialoginis bendravimas: <i>Aš-tu</i></p> <p>B2 Kitas kaip artimas: Ar man reikalingos žinios apie kitų tautų etiketą ir kitų religijų kalendorines šventes?</p> <p>C Socialiniai santykiai. Aš-Mes</p> <p>C1 Aš ir šeima: Kokios mano šeimos tradicijos? Kaip švenčiame įvairias šventes? Kodėl yra reikalingos šeimos ir giminės šventės?</p> <p>C3 Aš ir bendruomenė: Kaip mano aplinkoje palaikomos bendruomenės tradicijos?</p> <p>Ar jos skiriasi nuo kitų tautų tradicijų? Ką turi bendro ir kuo skiriasi įvairių tautų bendravimo papročiai ir elgesio normos? Kokius žiemos švenčių ir periodų lietuviškus papročius pažįstu? Koks jaunimo vaidmuo juose?</p> <p>8 klasė</p> <p>B Dialoginis bendravimas: <i>Aš-tu</i></p> <p>B2 Kitas kaip artimas: Koks yra mano požiūris į senolius?</p> <p>9 klasė</p> <p>Saviugda ir savisauga. Aš-asmuo</p> <p>A3 Savisauga, sveikata, valia, ištvermė: Bioetika:</p>	<p>Atsižvelgta: Ar man reikalingos žinios apie kitų tautų etiketą ir kitų religijų kalendorines šventes?</p> <p>Atsižvelgta. Klausimai įtraukti</p> <p>Atsižvelgta, papildyta: Kaip mano aplinkoje palaikomos bendruomenės tradicijos?</p> <p>Atsižvelgta – Ar seneliai gali būti artimesni nei tėvai?</p>	
---	--	--

<p>Ar galėčiau parengti kalendorinių švenčių tradicinį valgiaraštį?</p> <p>Kokius Lietuvos etnografinių regionų kulinarinio paveldo ir tautinių bendrijų nacionalinius patiekalus žinau?</p> <p>D Santykis su pasauliu. Aš-tai</p> <p>D3 Aš ir ekologija:</p> <p>Koks mano požiūris į praeities kultūrą? Kokią reikšmę turi baltų palikimas kultūriniame kraštovaizdyje?</p> <p>Ar kalendoriniai papročiai turi sąsajas su ūkio darbais, religija? Kokie yra tradicinių pavasario ir vasaros švenčių būdingiausiai bruožai? Kaip mitinis pasaulėvaizdis ir baltų tikėjimas atsispindi metų rato švenčių ir darbų papročiuose? Kaip susieti rudens papročių ryšį su gamtos ir astronominiais reiškiniais, vėlių pagerbimu?</p> <p>10 klasė</p> <p>Saviugda ir savisauga. Aš-asmuo</p> <p>A2 Kaip pasikeitė požiūris į meilę šiuolaikinėje visuomenėje? Ar pritariu su meile ir draugyste susijusioms naujų švenčių tradicijoms Lietuvoje?</p>	<p>Atsižvelgta, papildyta: Ar galėtumėte nusakyti pagrindinių tradicinių lietuviškų patiekalų sudėtį ir tos sudėties santykį su sveika gyvensena?</p> <p>Atsižvelgta, papildyta: Koks tradicinės baltų pasaulėžiūros ir kultūros santykis su gamta?</p> <p>Atsižvelgta, papildyta: Kaip pasikeitė požiūris į meilę šiuolaikinėje visuomenėje?</p>	
<p>Bendri pasiūlymai etikos ugdymo bendrajai programai:</p>		

<p>1. Visų pirma, siūlome integruoti platesnį filosofijos temų nagrinėjimą, bent vyresnių klasių etikos pamokose, atliepanti mokinių poreikius, pavyzdžiui, mąstymo dėsningumus (kodėl ir kaip mes mąstome, kaip tai priimti, kas lemia vienokią ar kitokią mūsų mąstymą), žmogaus būtį, prigimtį ir kt.</p> <p>2. Į vyresnių klasių ekologijos temas įtraukti tokius mitybos principus kaip vegetarizmas / veganizmas. Taip pat ir tokias temas kaip virtotojiškumas, tvarumas: kaip galima keisti savo kasdienius pasirinkimus asmeniniame ir visuomeniniame gyvenime, siekiant puoselėti aplinkosaugos vertybes, kadangi tokio tipo problemos šiomis dienomis yra pakankamai opios, o temos – itin aktualios ir vis populiarėjančios.</p> <p>3. Į vyresnių klasių mokinių etikos pamokas plačiau integruoti sveikatos ir lytiškumo ugdymą, pavyzdžiui, tokias temas, kaip psichologinė sveikata, asmenybės vertė, visuomenėje sutinkami stereotipai, lytinė orientacija ir kt.</p> <p>4. Skatinti mokytojus pagal galimybes į etikos pamokas kviešti tam tikrose aktualiose srityse (pagal ugdymo programą) kompetencijų turinčius asmenis, tam tikrą patirtį turėjusius asmenis, pasidalinti žiniomis, patirtimi, kad mokiniams būtų lengviau suvokti, jog temos, apie kurias kalbama, egzistuoja ne tik teoriniu lygmeniu, bet ir realiose situacijose.</p> <p>5. Etikos mokomasis dalykas paliečia ir nagrinėja pakankamai visuomenėje jautrias temas, tad svarbu, jog pamokose būtų kuriama saugi ir jauki aplinka, suteikianti galimybę kiekvienam mokiniui laisvai reikšti savo nuomonę, nebijoti kritiškai pažvelgti į teikiamą informaciją,</p>	<p>1. Į šį pasiūlymą - integruoti platesnį filosofijos temų nagrinėjimą - atsižvelgėme, suformulavome daugiau teminių-filosofinių klausimų, dažnoje temoje kviečiame apmąstyti patį analizuojamą fenomeną, kelti klausimus apie jį, svarstyti jo vertę, reikšmę, prasmę savo gyvenime. Minimoms žmogaus būties, prigimties temos labiau atitinka filosofijos programą XI-XII klasėms.</p> <p>2. Klausimus apie virtotojiškumą, tvarumo idėjas įtraukėme 8 kl. D3.</p> <p>3. Daugelis šių temų yra įtraukta. Programoje skiriamas dėmesys asmenybės autentiškumui ir vertei, savistabai, taip pat, kūno sampratai.</p> <p>4. Šį pasiūlymą įtrauksime į rekomendacijas.</p> <p>5. Šį pasiūlymą įtrauksime į rekomendacijas.</p>	
---	---	--

<p>diskutuoti, klysti ir priimti kitų klaidas.</p> <p>6. Iš praktinės pusės, etikos pamokos kartais apsiriboja tik filmų peržiūromis, tačiau į kai kurias temas nėra pakankamai išigilinama, todėl svarbu užtikrinti, jog etikos pamokose informacija būtų pateikiama įvairiais būdais, tiek filmų peržiūros, tiek diskusijų, susitikimų, įvairių užsiėmimų principais.</p> <p>5. Pasiiekimų raida A4. Aš ir virtualumas Susipažįsta su virtualia erdve ir jos galimybėmis. (Mokosi atpažinti ir vengti virtualioje erdvėje sutinkamų pavojų.) Mokosi su suaugusiųjų pagalba tikslingai planuoti naudojimosi virtualia erdve laiką ir laikytis susitarimų.</p> <p>B4. Virtualus kitas Siūloma įterpti „Geba kritiškai mąstyti, atpažinti ir vengti įtartino elgesio virtualioje erdvėje“.</p> <p>C2. Aš ir draugai Siūloma įtraukti ir „blogo draugo“ modelį, siekiant, kad mokiniai suprastų, kaip neturėtų elgtis draugas, kas yra blogas draugas, nes kartais šie aspektai priimami, kaip natūralūs, prie jų taikomasi. Taip pat išplėtoti konflikto, pykčio temą, dėstant konkrečius metodus, kad mokinys gebėtų tokias situacijas spręsti tinkamai.</p> <p>C4. Aš ir virtuali bendruomenė Svarbu mokytis ne tik pasitelkiant kino filmų peržiūrą, tačiau ir konkrečius pavyzdžius Lietuvoje, skatinti moksleivius dalintis savo patirtimi, pritaikyti šią temą kasdienėse situacijose ne tik empatiškai, bet ir saugiai palaikant ryšį su virtualiomis bendruomenėmis.</p> <p>6. Mokymosi turinys 6.1.1. 1 klasė A1 Saviugda ir savisauga. Aš-asmuo Siūloma įterpti klausimą: Kodėl kokia nors savybė išsiskirti nėra blogai?</p>	<p>6. Šį pasiūlymą įtrauksime į rekomendacijas.</p> <p>Dėl 5. A4, ši mokymosi raida jau yra įtraukta.</p> <p>B4. Įtraukta</p> <p>C2. Įtraukta manipuliacijos sąvoka draugystėje, kaip atpažinti anipuliacijas santykyje su kitu. Konflikto, pykčio valdymo temos įtrauktos šiame bei kituose pasiekimuose.</p> <p>C4. Dėl pavyzdžių įvairovės, atsižvelgsime rekomendacijose.</p> <p>Mokymosi turinys:</p> <p>A1 Įtraukta</p>	
---	--	--

<p>6.1.3. 3 klasė B3 Kitas kaip svetimas Siūloma įterpti klausimą: Kaip apsisaugoti ir vengti nepažįstamo suaugusiojo grėsmės?</p> <p>6.1.4. 4 klasė A2 Pažįsta savo jausmus: Išdavystė ir ištikimybė Siūloma įterpti klausimus: Kaip elgtis su išdavysiu draugu ir kas padeda išgyventi išdavystę?</p> <p>B1 Kitas kaip draugas Siūloma įterpti klausimą: Kodėl svarbu priimti mano ir draugo skirtumus?</p> <p>B4 Virtualus Kitas Siūloma įterpti klausimą: Kaip reaguoji į agresyvų bendravimą virtualioje erdvėje?</p> <p>D1 Aš ir augmenija Siūloma įterpti klausimą: Kuo svarbūs ir kodėl svarbu rūpintis augalais?</p>	<p>B3 Įtraukta</p> <p>A2 Įtraukta</p> <p>B1 Įtraukta</p> <p>B4 Įtraukta</p> <p>D1 Šie klausimai jau įtraukti kitose klasėse.</p>	
<p>6.2. Mokymosi turinys 5–8 klasės 6.2.1. 5 klasė B3 Kitas kaip svetimas Siūloma įterpti klausimą: Kodėl baisu užmegzti pokalbį su svetimu žmogumi?</p> <p>C3 Aš ir bendruomenė Siūloma įterpti klausimą: Kas yra ir kaip veikia pavojingos bendruomenės?</p> <p>6.2.2. 6 klasė C1 Aš ir šeima Siūloma įterpti klausimus: Kodėl man sunku / lengva patikėti tėvams savo paslaptis? Kodėl man turi būti svarbu kurti darnius, pasitikėjimu grįstus santykius su šeimos nariais?</p> <p>6.2.3. 7 klasė A2 Pažįsta savo jausmus Siūloma įterpti klausimus: Ar turiu su kuo pasidalinti savo jausmais? Kas būna, kai jausmus laikome užgniaužę savyje?</p> <p>B3 Kitas kaip svetimas Siūloma įterpti klausimą: Kodėl svarbu ir kaip priimti kitą žmogų?</p>	<p>B3 Įtraukta</p> <p>C3 Įtraukta</p> <p>C1 Įtraukta</p> <p>A2 Įtraukta</p> <p>B3 Įtraukta</p>	

<p>C2 Aš ir klasės draugai Siūloma įterpti klausimą: Kaip elgtis, jei klasėje esu nemėgstamas?</p> <p>C4 Aš ir virtuali bendruomenė Siūloma įterpti klausimus: Ar pastebiu reklamą TV laidose / radijuje? Ar mane ji domina?</p> <p>D3 Aš ir ekologija Siūloma įterpti klausimą: Kodėl svarbu rūpintis ekologija dabar?</p> <p>6.2.4. 8 klasė</p> <p>A2 Pažįsta savo jausmus Siūloma įterpti klausimą: Iš kur kyla pašaipos ir dėl kokių priežasčių (kurstančio pašaipas ir to, iš kurio šaipomasi) kyla pašaipos?</p> <p>A3 Savisauga, sveikata, valia, ištvermė Siūloma įterpti klausimą: Ar gerai kartais būti silpnam? Kodėl?</p> <p>B3 Kitas kaip svetimas Siūloma įterpti klausimą: Kodėl svarbu turėti žmogų / žmones šalia, kuriems iš tiesų rūpiu?</p> <p>C1 Aš ir šeima Siūloma įterpti klausimą: Dėl kokių priežasčių kyla konfliktai šeimoje ir kaip tai veikia mane?</p> <p>6.3.1. 9 klasė</p> <p>A1 Pažįsta savo unikalumą Siūloma įterpti klausimus: Kodėl svarbu mylėti ir rūpintis savimi? Ar tai nėra savanaudiška?</p> <p>7.3.2 10 klasė</p> <p>B2 Kitas kaip artimas Siūloma įterpti klausimus: Kodėl bendravimas su tėvais dažnai neprilygsta draugystei su draugais? Ar tėvai visada teisūs?</p>	<p>C2 Įtraukta prie 8 klasės B3</p> <p>C4 Įtraukta</p> <p>D3 Įtraukta</p> <p>A2 Įtraukta prie B3</p> <p>A3 Įtraukta</p> <p>B3 Įtraukta</p> <p>C1 Įtraukta</p> <p>A1 Įtraukta prie A3</p> <p>B2 Įtraukta</p>	
--	---	--